

O risanji.

Dostikrat se je že poudarjalo, kako malo estetičnega okusa se nahaja med priprostim národom. In izobraženci? Njih okus je večkrat prenapet. To prihaja od tod, ker se takov okus ni zadosti izuril ali ker se je razvijal po napačnih uzorih.

Na svetu se je treba vsega učiti, tako tudi redú, snage, somernosti; samo od sebe se nič pravšnega ne razvije.

Ali ne bodemo poleg surovosti, hudobnosti pripisovali uprav neizobraženemu estetičnemu okusu, da se tolikokrat poškodujejo javni nasadi, polomijo mlada drevesca, ponesnažijo poslopja, pohabijo spomeniki i. t. d. Dobro razvit estetični čut tega ne dopušča, njemu je sveto, kar je lepo, okusno, urejeno, harmonično. Zeló žalostno je za naš prosvetljeni vek, da moramo čitati ob vseh javnih potih: to in to se priporoča varstvu občinstva, tega in tega ni onesnažiti, poškodovati itd. Tisti, ki dá kaj takega napisati, ima gotovo tolpo neizobraženega občinstva pred očmi, kar mu potrjuje vsakdanja izkušnja. Meni pride vselej in povsod, kjer vidim obilo javnih svaril, na um, da v takem kraji tudi z estetiko, z moralo ne more biti prav daleč. Pa poglejmo v zasebna stanovanja, v kmetske in gospodske hiše. Prvi pogled, ko vstopimo v káko sobo, nas prepriča, kdo in kake izobraženosti ljudje živé notri. Vsak sam izkuša vsak dan, da se mu pri vstopu nehoté obrne pogled na stene, na hišno opravo, na tla itd. Iz tega, kake so in kakó so razobešene slike po stenah, kakó je razpostavljeno pohišeje — in če bi bilo še tako borno — kakó je vse snažno — tla, mize, stoli, stene itd., — dá se sklepati na večjo ali manjšo estetično obraženost stanovalcev. Pri tem nikakor ne mislim na dragocenosti v opravi, obleki; tudi priprostost ima svojo lepoto, milino, svoj čar. Stavba poslopij, lepo urejen vrt, ljubko uravnana gredica s cveticami, lepo povit šopek, katerega nam podá najpriprostejše kmetsko dekle, lepo in prikupljivo ponašanje telesa, — ni li vse to znak notranje prepričanosti ob estetiki, če tudi nehótni. Vender je velik razloček med zavednim estetičnim okusom in med onim, kateri izvira iz nekega, skoraj bi rekel, prirojenega notranjega občuta za lepoto. Zadnji kaže le nepopačenost srca, nekaj, kar se prav dopovedati ne dá. Prav urejen, vzgojen ali priučen okus pa je oni mogočni nagib, vsled katerega ravná človek s preudarkom po dobro premišljenih zakonih lepote. Kakor pa ne smemo zametovati prvega, temveč skrbeti, da se ne pokvari, takó nam je dolžnost, da podajamo že otrokom priliko, da se jim pravi estetični okus na pravi način razvija, ublažuje, in da se jim na ta način polaga temelj za nrvstveno izomiko srca.

Temu namenu služijo več ali manj vsi šolski predmeti, nobeden pa ne obrazuje estetičnega okusa takó, kakor risanje. Zato je povsem prav, da se je vzprejel tudi ta predmet v načrt. Tu ne bodemo poudarjali in razpravljali njegove materialne vrednosti, če ravno le-ta ni bila najmanjši povod njegovi vpeljavi. Vsled te strani izuri si učeneč oko in roko in sploh ročnost v izpeljevanji raznoterih snovi, katere koristijo rokodelcu, obrtniku, kmetovalcu in umetniku.

Nam se zdi marveč iz zgoraj navedenega stališča mnogo imenitnejši vzgojni moment risanja. V tej zadevi gre skrbeti najprej, da pospešuje pouk v risanji ono vzgojo otroško, katera pripomore, da se razvijó v otrocih one lastnosti, ki jih storé potem sposobne za vsako delo. Najvažnejša naloga risanja je vsekako obrazovanje estetičnega okusa. A tega si ne moremo prav misliti brez mnogo drugih kreposti, ki dičijo vsakega pravilno izobraženega človeka. Pravi namen človeški se označuje na kratko pa dobro takó: samodelavnost v službi pravega, dobrega in lepega. Ta samodelavnost ima za podlogo veselje do dela, vstrajnost, moč volje. K temu pripomore pouk v risanji bolj kot mar-

sikateri drugi pouk. Z razvijanjem duševnih moči, kakor so domišljija, razsodnost, mislenost, nazornost, opazovanje, izvajanje pravih sôdov, spomin, upodobljivost in dr. postavi se nravstveno-estetičnemu momentu šele pravi temelj. K harmoniji teh duševnih moči spada tudi to, da lepoto prav umevamo in izvršujemo, da pazimo na red, čistoto, soglasje in somernost, na točnost in zakonitost. Brez tega bi bil ves drug pouk pomanjkljiv, kajti pogrešal bi nekake vodilne misli, nekakega blagodeljnega urejenega sklepanja in vezanja posameznih blažilnih momentov.

Prav vójen pouk v risanju omogoči, da izraža otrok svojo nevoljo nad surovostjo, da se mu studi nelepo, da mrzi nenravstvenost. Čut za lepoto deluje na njegovo voljo, da se le-ta odločuje vedno le na pravo stran.

V šolskem življenji vendar ne smemo prezreti same ročnosti, katero podaja ta pouk, kajti z nekaterimi predmeti se morejo zvezati marsikaka tehnična opravila. Zdi se mi, da dajemo preveliko ali vsaj prejednostransko veljavo znanostim, večkrat celo neplodovitim, a pri tem zanemarjamo ročnosti. Sevêda, tudi v čitanji, pisanji in računani se terja ročnost, a vendar ne smemo prezirati imenitosti, sosebno risanja. Marsikaj bi ročnost v risanju pridobila, ko bi se tudi pri družih predmetih risalo, kjer je namreč prilika ali didaktična potreba. Že pri domovinoznanskem in nazornem pouku moglo in moralo bi se pridno risati, čeprav s prva le v surovih obrisih. Tako se dá izpeljati osnovni očrt stanovališča in raznih predmetov, katere treba tu opazovati. Tu se ne gleda na dovršenost in na natančno izpeljavo. Največ bi se moralo storiti pri prirodoznanstvenem pouku, kjer bi namesto obilo besed že sámo risanje omogočilo, da bi se stvar najhitreje in najvarneje pojmla. Isto je v fiziki in kemiji, kjer je móči risati razna orodja in razne uzorce. Da pa je risanje podloga geometriji, mi ni še posebej omenjati. Takó smo videli, da je risanje jako važen predmet v obrazovanje pravega nravstveno-estetičnega okusa, pa tudi izdatno pomagalo drugim učnim predmetom. Zató ne gre, da bi ga zanemarjali. Pa kakó je v resnici? Ali se ne risa skoro povsod brez pravega premisleka, le zato, ker se mora. Da bode zadobilo to poučevanje res svojo pravo vzgojno vrednost, treba je otroke opozarjati na razne okusu ugajajoče oblike v prirodi, v življenji, treba jim je povedati, čemu ugaja to in ono, kaka bodi ta ali druga stvar itd. Pa o tem o drugi priliki.

Fr. Gabršek.

Obrazci raznim uradnim knjigam pri ljudski šoli.*)

Zapisnik

knjig v knjižnici za učence . . . razredne ljudske šole v (na)

Števílo knjigi	Kdaj se je knjiga pridobila	Naslov knjigi	Imé pisateljevo	Koliko zvezkov	Cena				Opóm nja
					kupna		za vezanje		
					glđ.	kr.	glđ.	kr.	

*) Prosimo, naj se nam še od drugod pošiljajo taki in enaki obrazci, da se bomo zdaj pri napravi novih tiskovin enakomerno, najboljše in primernejše ravnali. Več oči več vidi! *Uredn.*